

Szerkesztőségi iroda:

Nagybeeskerek, Zápolya-utca 1-ső szám, hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitiz Fer. Pál könyvnyomdája Nagybeeskerek, Zápolya-utca 1. hová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők. Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Felolós szerkesztő: Dr. Brájer Lajos.

Nagybeeskerek, 1903.

XXXII. évfolyam. 158. szám.

Előfizetési árak:

Egész évre --- 24 kor. Félévre --- 12 : Negyedévre --- 6 : Egy hóra --- 2 : - Egyes szám ára 8 fill. -

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el. Azonkívül az összes hirdetési irodákban.

Megjelenik

vasár- és ünneppnapok kivételével mindennap délután 5 órakor.

Szerda, július 15.

Az elemek és az ex-lex.

Nagybeeskerek, július 15.

Az elemek keveset törődnek az ex-lex-állapottal, melyben jelenleg vagyunk, még kevesebbet pedig az obstrukcióval, melylyel a szélsőbal követeléseinek kiereszkolása céljából szerencsétlente az országot.

Az elemek összeesküdtek és árvizeket okoztak, melyek egész vidékeket tönkretesznek, egy esztendő aratását elpusztítják és inséget visznek a lakosság hunyhóiba. Rendkívüli dolgok történtek, a Vág-völgyét elárasztotta a víz és nagy szerencse lesz, ha a termékeny Dunavidéket megkíméli a víz. Az áradások a képviselőház legutóbbi ülésén okot adtak egy interpellációra, a melyre Darányi Ignác földművelésügyi miniszter azonnal megadta a találó választ.

A kormány meg fogja tenni kötelességét, segítséget küld az elárasztott területekre, hogy meggátolja a nagyobb bajt és támogassa az inségeseket. De ezek a tények, a megtörtént bajok újból kétségtelenül behizonyítják, hogy a parlamentnek az a kötelessége, hogy első sorban anyagi kérdésekkel foglalkozzék.

Nincsen oly nagyfontosságú és jelentőségű tárgy, mely megengedhetővé tenné, hogy a képviselőház hat-nyolc hónapon át foglalkozzék vele és mindent elhanyagoljon miatta, a minék a lakosság jólétére, keresetére és termelésére vonatkozása van. Árvizeket racionális vízszabályozással, jól megfontolt csatornázási rendszerrel el lehet kerülni és éppen ebben a tekintetben, a Duna- és Tisza-szabályozásra már kiadott milliósokat is figyelembe véve, Magyarországnak még roppant sok a tennivalója.

A kormány meg is van a megállapított programja a folyam- és folyószabályozás tekintetében és a parlament kötelessége volna minden oly intézkedést támogatni, melyet evégből ajánlanak, különösen pedig kötelessége, hogy ne késlel-

tesse azokat a munkákat, melyeknek keresztülvitele nem tür halasztást, mert minden elmulasztott nap súlyos károkat okozhat. A folyó évi költségvetésbe hat millió korona van előirányozva folyószabályozásra, a miből 200 000 korona a Vág mentén való munkákra van szánva.

A kormány beruházási programjában, mely május óta vár a tárgyalásra, 15 millió korona szerepel vízszabályozási és partvédelmi célokra.

Mindezekről az összegekről és értékesítésükről pedig nem lehet szó, mert az ellenzék obstruál és a vitarendező bizottság tevékenységét többre tartja, mint azokat a komoly feladatokat, melyeknek teljesítése a népképviselőletileti meg.

A kormány meg van kötve a keze. De vajjon nem a nép szenved-e e miatt és közben nem pusztulnak-e el oly javak, melyeket pótolni nem lehet. Az aratási időben az árvíz a legsúlyosabb elemi csapás, mely egy országot érhet és a mi gazdasági viszonyaink között az ilyesmi komoly intelem lehet, hogy a parlament térjen át ismét a pozitív tevékenységre.

A lakosság mindenütt rászorul az állam közbelépésére és a szerencsétlenségek könnyelmű felidézése volna, ha a létérdekek elhanyagolása folytatódna egyesek pusztá hetvenkedéséért.

A kormány üdvözlése. Khuen-Héderváry gróf miniszterelnöknek újabbán a következő üdvözlő táviratok érkeztek:

Baranya vármegye törvényhatósági bizottsága rendes évnagyedves közgyűlésében egyhangulag elhatározta, hogy nagyméltóságodat miniszterelnökké történt kinevezetése alkalmából az özkormányval együtt feliratilag üdvözl, egyben kijelentette, hogy hazafias buzgalommal és kötelességérzettel fogja nagyméltóságodat s a vezetése alatt álló kormányt hazánk anyagi és erkölcsi emelését célzó alkotmányos és hazafias törekvéseiben támogatni.

Pécs szabad királyi város köztörvényhatósága rendkívüli közgyűlésében egyhangulag el-

határozta, hogy nagyméltóságodhoz miniszterelnökké történt legkegyelmesebb kinevezetése alkalmából, valamint a vezetése alatt álló kormányhoz üdvözlő föliratot intéz. Egyben kijelentette, hogy nagyméltóságodat és az öszkormányt feladatai megvalósítására és az ország javának előmozdítására irányuló hazafias és alkotmányos tevékenységében hatékonyan támogatni kötelességének ismeri.

Győr város és vármegye törvényhatósága Laszberg gróf főispán vezetésével tegnap tiszteltett a miniszterelnököt, ki régebben győri főispán volt. Laszberg gróf lelkes beszédben üdvözölte a miniszterelnököt s azzal fejezte be beszédét, hogy megbízásának tesz eleget, ha e kitünő magyar államférfiura halmozott ráfogásokat visszautasítja és gróf Khuen-Héderváry személyében a magyar nemzeti állam kiépítésének és a szabadelvű politikának régi, jól ismert államférfiát üdvözli.

Gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök szinte meghaiva fogadta ama férfiak tisztelgését és bizalmát, a kik őt még otthonából jól ismerik és vele közpályája elején együtt dolgoztak. Válasza, szokása szerint, egyszerű volt és határozott. De a megindulás melege mindvégig áthalott az egyszerű szavakon is. Közpályája kezdetének felemlítését hálás elismeréssel fogadta. Az egység felé törekvő nemzeti politika, a magyar állam szabadelvű kiépítésének realis gondolata s mindenekfölött a hazafias, nemzeti gondolkodás ereje lüktett szavaiban.

Az iparosok és munkások jövője.

- július 15.

Napjainkban szinte önként kínálkoznak a módok annak a nagy társadalmi kérdésnek a megoldására, mely az iparosok és munkásemberek jövőjének biztosítására törekszik.

Ezen módoknak egyik legfontosabbja: az iparosok és munkások nyugdíj intézménye. A lehetőség megadása arra, hogy az iparos és munkás jövő megélhetéséről gondoskodhassék, hogy biztosíthasson magának egy darab kenyéret arra a korra, a mikor a munka már megviselte, ereje elhagyta és ezen darab kenyér nélkül, ugy lehet, a mások segítségére szorulna.

Nézzünk körül a társadalmi szervezetben s azt látjuk, hogy majdnem minden osztály megteremtette már magának a jövőjéről való gondoskodásra szolgáló intézményeket, ugymint az állami tiszt-

A „TORONTÁL“ tárcája.

Vallomás.

Add vissza nyugtom kis leányka, Ne üldözz engem szüntelen . . . Mióta éjszamedbe néztem, Nincs nappalom, nincs éjjelem.

A merre járok, téged látlak, Megbűvöl a tekinteted, Mindig előttem leng a képed: Szeretlek, leányka, tégedet!

Tagadva rázod szép fejecskéd És kétkedőn nézsz felém . . . Miért? Mert azt, hogy hön szeretlek, Nyilvánosan beismerém?

Talán, mert más is tudja most már, Hogy nélkülöd nem élhetek, Tréfának tartod vallomásom És nyílt öszinteségemet?

S most már kacagsz is, kis kegyetlen, Hát tölöd ezt érdemlem én? Hát nincsen szived? Van. Gyémántból, Oly tiszta s mégis oly kemény!

Jó. Vallomásom visszakérem, De akkor majd négyzsem között Vallom meg néked, kis leányka: Szeretlek mindenek fölött!

Dr. Radvány Ferenc.

Vármegyénk és városunk 1848 előtti multjából.

- A „Torontál“ eredeti tárcája. -

Irta: Menezzer Lipót.

(Befejező közlemény.)

(A kisededóvás. A magyar színészet. Feleki Miklós. Prielle Cornélia. Munkácsy Flóra. Takarékpénztár. Kaszinók.)

Hogy a magyar nemzeti föllendülés 1830-1848. évek közé eső korszaka mély és üdvös alkotásokkal nyilatkozott meg Torontál-vármegyében, a mellett még az is szól fényesen, hogy már az 1830-ik év december havában a vármegye közönsége oly értelmű határozatot hozott, a mely szerint három év múlva tanítót, jegyzőt, kántort csak olyat szabad választani, ki magyarul is tud. Boldog lsten és szegény magyar hazánk, ma, mikor 1903. évet irunk, elértük-e már azt az állapotot, a mely azok előtt lebegett, kik nemes föllekesüléssel és a jövőbe való bölcs belátással és a megvalósulásba vetett benső hittel hozták meg akkor azt a határozatot.

Epen e napokban vetették föl nekünk azt, hogy az 1868-ik évben megalkotott, a szent béke helyreállításának, az oszlatlan hazafiság megszületésének reményében és elvárásában, sokkal nagyobb optimizmussal, mint böcs előrelátással megalkotott és magyar szempontból öncsonkító, nemzetiségi törvényt, nem tartottuk meg.

Igenis nem tartottuk meg abban, a mit megtartani nem lehetett, ha csak a közigazgatást és jogszolgáltatást a tárgyi, költségbeli és személyi lehetetlenség abszurdumáig vinni nem akartuk.

De vajjon azok, akik ezen törvény minden betűje betartásának lehetőségével számolni nem akartak, betartották-e, hogy többet ne mondjuk az 1868-ik évben meghozott népoktatási törvénynek azon rendelkezését, a mely szerint minden

népiskolában magyarul is kell tanulni? Hogy meg nem tartották, azoknak konok odatörekvése, hogy magyarul egyáltalában tudni nem kell és nem szabad, hogy velük meg nem tartatták, a magyar nemzetnek súlyos következményü mulasztási vétke. Vajjon mutatkozott-e általánosan azon törekvés, a mely dokumentálta volna azt, hogy olyan megfontolatlanoktól messze menő engedményekért, mint a milyeneket az 1868-ik évi nemzetiségi törvény statnál, a magyar honpolgári érzés és kötelesség alul senki e hazában magát kivonni nem akarja? Vajjon szükséges és hasznos dolog-e az ma, mikor már 35 éve ugy mondjuk a magunk urai vagyunk, községek és törvényhatósági joggal bíró városok jegyzőkönyveiket nem magyar nyelven vezetik? De hagyjuk ezt, ez nem az én közlésem keretébe való, én is csak Torontál-vármegye 1830-ik évi december havában hozott határozata alapján, jelenleg nem föltett szándékból véletlenül léptem át e térre, a mely határozatra azonban más alkalommal fogok kiterjeszkedni.

Még a kisededóvásról és takarékpénztárról kell annyit elmondanom, amennyi e két közhasznu ügyben 1848 előtt itt történt.

A kisededóvás ügye, mint a gyermekvédelem és a magyar nyelv áltános elterjedésének igenis egymáshoz való szent ügye, az 1840-es években nyert nemzeti felkarolást. Ezen ügynek legbuzgóbb előharcosa Branszvik Teréz grófnő volt.

A hazai kisededóvás történetében, arról, hogy Nagybeeskereken 1845. évben lehetett, egy kitünően berendezett kisededovoda nyílt meg tisztán magyar tanítási nyelvvel, nyomot nem találtam. Ennek tanítási terme a Plank-kerti kaszinó kistermében volt, ugy emlékezem, hogy taneszközökkel bőven és célszerűen el volt látva, sok

viselő, magánhivatalnok, tanárok, tanítók, hírlapírók, orvosok, gyógyszerészek, színészek stb. stb. Csak az iparosok és munkások maradtak ebben jó sokáig hátra; mert mindig mástól várták a segítő kezét. Így multak el visszahozhatatlanul az évek és az évtizedek. S addig, míg a többi intézmények hivatásukban megerősödtek: az iparosok és munkások az önmaguk kiszámíthatatlan kárára még mindig csak a hű kísérletezésnél maradtak.

A muló évekkel a társadalmi helyzet, a megélhetés körülményei is mind súlyosabbá lettek. Míg azelőtt az iparos és munkás keresményéből félreterakhatott néhány fillért öreg napjaira; addig a megváltozott, megnehezedett életkörülmények között ma már elég az iparosnak és munkásnak csak a mindennapi kenyeret megkeresni s öreg napjaira, fájo szívvel bár, de nem lehet félre tennie semmit. És kérjük: mi vár a szegény iparosra és munkásra, ha megöregszik?

A koldusbot . . .
De mégsem . . .

Az ország fővárosában azelőtt tíz esztendővel összesereglett az értelmesebb munkásoknak egy lelkes, elszánt kis csoportja, mely nem kisebb célt tűzött ki maga elé, mint azt, hogy fölszabadítja az iparosokat és munkásokat a bizonytalan jövő rémképeitől s megmenti őket a koldusbottól, hogy ne legyen kénytelen e hazának egyetlen munkása sem öreg napjaiban a keserű kegyelem-kényerre szorulni.

Ez az eszme hívta életre a magyarországi munkások rokkant- és nyugdíj-egyletét.

Tíz évvel ezelőtt, 1893. március 5-ikén kezdte meg ez az egylet működését, hirdelve folyton az egyesülésben rejlo erőt, az erők tömörítésének szükségét, fölrázza a munkásokat a tetlen várakozás kárhozatos álmából, buzdítva, serkentve őket az önmagukról való gondoskodásra. Apostolkodva hirdették: „Segíts magadon, az Isten is megsegít!” Mily fölséges és mily igaz ez a közmondás, legjobban igazolja ennek az egyesületnek tíz esztendő multja. Mert a kezdetben idegenkedéssel fogadott új eszme ma már hangzik országszerte és örömmel válnak önzetlen apostolaivá mindazok, a kik a közjó előmozdítására mintegy belső ösztönt éreznek magukban.

Az egyletnek a belügyminiszterium által jóváhagyott alapszabályai a lehető leghatározottabb rendelkezéseket tartalmazzák. Tagja lehet minden munkás kor- és nemkülönbség nélkül és orvosi vizsgálat mellőzésevel. Tagjai lehetnek továbbá önálló iparosok, kereskedők, tisztviselők, tanítók és bármely más rendes foglalkozással bíró egyének is. A tagok hetenkint 20, 24 vagy 30 fillér heti illetéket fizetnek. Tíz év eltelté előtt az egylet semminemű segélyt nem nyújt; de ha tíz évi tagság betöltése után a tag a saját szakmájában valamely baleset vagy agykori gyöngeség következtében munkaképtelenné válik: 8 korona 40 fillér, 9 korona 80 fillér, illetve 11 korona 90 fillér rokkantsegélyt kap hetenkint élete végeig. Ez a segélyezési arány a szerint emelkedik, a mint a tag később válik munkaképtelenné. Negyven évi tagság után, tekintet nélkül a tag munkaképességére: 12, 14, illetve 17 korona nyugdíjat kap hetenkint, míg él.

De segíti még ezenkívül az egylet a segélyre jogosult kenyérkereső elhalálozása esetén a hátramaradt özvegyet és árvákat is. Az özvegy végkielégítést, az árvák pedig megfelelő neveltetési járulékat kapnak.

Az egylet országos szervezete s a fővárosi központon kívül ma már 87 vidéki városban vannak fiókpénztárai. A tagok folyó száma most már elérte a 25 ezret, az alaptőke pedig meghaladja a nyolcszázkilenezezer koronát. Ez annál méltánylandóbb, ha meggondoljuk, hogy ezt a szép eredményt a munkások teljesen önmagukból érték el. Az egylet vagyonának kezelésében a legnagyobb szoliditás és körültekintő óvatosság érvényesül. Az egylet vagyonából 625 ezer korona van állami értékpapirokban, a készpénz pedig a jó hírű Hazai Bankban van elhelyezve oly föltétlen biztosítással, hogy a bankból csakis közgyűlési határozattal és az öt főtisztviselő együttes aláírásával lehet pénzt fölvenni. Az egylet különben az egész ügyvitele és pénzkezelésének nyilvános ellenőrzésére Hivatalos Közlönyt is ad ki.

Városunkba is eljutott ez áldásos eszme s néhány lelkes munkás az érdem, Eisenbarth Ferenc ipari munkással az élükön, hogy a közjó érdekében ezt az áldásos intézményt meghonosítani törekedjenek. Napról-napra többen és többen sereglenek a tagok sorába s reméljük, hogy rövid időn belül a nagybecskerei fiókpénztár létesítéséről adhatunk hírt.

Ez a fiókalakítás új korszak virradását képezi városunk iparosai és munkásai életében. Most ime meg van adva már az alkalom, a mód arra, hogy jövőjükön gondoskodhassanak. Eddig el volt zárva előlük minden út ahhoz, hogy agy napjaikra vagy munkaképtelenségük idejére biztosíthassák a betevő falatot.

Szánandó sors . . . De most már van ellene biztos védelem: az erők tömörítése, az egyesülés. Legyünk hát előrelátók, ne bizzuk el magunkat, hogy ma van betevő falatunk. A szerencse forgandó. Eljőhet észrevétlenül a balsors, mely kiragadja kezünkől a kenyeret. És nap-nap után mulik az idő. Ma még ragyog fölöttünk a nap s táplál életet melegével: de holnap, holnapután talán már az alkony árnyai borítják egünket. Elröppennek fölöttünk a tünő évek észrevétlenül s fejünkre lassankint ráhull a tél hava; izmainkba, mint viruló fába a pusztító féreg, beleesik a gyöngeség s azon vesszük észre magunkat, hogy támasz nélkül erőtleneek vagyunk az élet terheinek elviselésére.

Mily áldás lesz akkor az önmagunk által, az önerőnkől megteremtett segedelem.

Ne habozzanak tehát iparosaink és munkásaink, hanem lépjenek a cselekvés terére! Mutassa meg a város iparos és munkás népe, hogy megérti a kor intő szavátát s felebaráti szeretettől hevülő szívvel sorakozzék testvéri láncba s alkossa meg és segítse nagygyá, hatalmassá, erőssé tenni azt az intézményt, melynek oly szép és magasztos földat jut a jövőben a társadalmi béke és jólét előmozdításában.

×

szép és viruló gyermek járt oda s mind tudta a sok szebnél-szebb magyar gyermeknótákat, — soha annyi gyermekhangot nem hallottam magyarul énekelni, mint akkor; — de hiszen, hogy a magyarul nemtudásra a kisdedeket egyenesen nevelni kell, az csak később lett intézményszerűen kultiválva, a Bach időben pedig elrendelve és ha ma Ausztria összes tartományait és a magyar szent korona országait végig nézzük, a magyar nyelvet kizorító germanizálás sehol annyira nem sikerült, mint Magyarországon, ahol a fölünk emelt és kába álombaesésünk miatt elvesztett tér részletenként való visszahódítására, öntudatosan megnyilatkozó többség nem tudott eddig létrejönni.

A kisdedovóban a tanító bácsi Trifunovics nevű bácsvármegyei tanult uri ember, születésére nézve szerb volt; az ovónénire csak kevés emlékszem. Az intézet felett állandó felügyeletet városunk urai női gyakoroltak, de hogy ezen intézkedés egy már akkor létezett nőegylet kifolyása lett volna, arra nem emlékszem. Azt biztosan tudom, hogy a mostan létező és üdvösen működő nőegyletet bold. és áldott emlékü özvegy Sztojanovics Mária és én hoztuk létre, mely egyetnek több éven át titkára is voltam.

Még a takarékpénztárról kell említést tennem, a mely ugy emlékszem szinte 1845-ben létesült, mint részvénytársaság „Torontáli takarékpénztár” címmel. Szerény üzleti helyisége a város házában volt; ugy tudom, hogy a mostani forgalomhoz viszonyítva, igen szerény keretben mozgott, de üdvösen működött, erős, szolid alapon állott és 1855-ig létezett is.

A Bach korszak alatt a társulást és egyleti működést nem jó szemmel nézték. 1854. és 55-ik években volt az u. n. orosz-török háború, a melyben az angol, francia és olasz az orosz ellen és

a török mellett foglalt állást. Miután az akkori ausztriai külügyminiszter Schwarzenberg herceg azon nagy történelmi mondásait tette magát még halhatatlanabbá, mintsem talán amugy is lett volna: „Die Welt wird staunen über unsere Undankbarkeit” fölfedezték az u. n. „Bewaffnete Fricde”, a melynek okából az orosz háta mögé csapdaajtonak az ausztriai hadsereg megszállotta Oláh- és Moldvaországokat. Hogy ez a fölfegyverkezett béke hány száz millió pengő forintba került, én már nem emlékszem, talán sok más, akkor már meglettebb ember sem; talán kevesen, talán senki sem tudja, de annyit én is, meg sokan tudnak, hogy akkor lettek kibocsátva a „Freiwillige österreichische National-Anlehen” 100 pengő forintos címletei 500 millió forint e. e. jéig. A mint azonban az 1859. vagy 1860-ik évben öngyilkossá lett, k lönben genialis br. Bruck halála után kitűdött, tényleg vagy 640 millió forint értékű oligációt adtak ki ezen a címen. A nép általánosan „Freiwilliger Zwangsanlehen”-nek hívta azt. A „Torontáli takarékpénztár” akkori igazgatója, egy szomorú emlékeztető és alakú tősgyökeres magyar ember, a takarékpénztár vagyonát ezen államkölcsonnek dobta oda áldozatul és oda vitte a dolgot, hogy az a takarékpénztár fölöszt, a mely ha tovább és mostanig fönnáll, bizonyosan olyan erősségű volna, mint a többi tekintélyesebb vidéki városok régen fennálló takarékpénztárai. De sebj, van városunkban most 8 pénzintézet és a legtöbb embernek legalább is 6 szor annyi adóssága, mint a mennyi kisebb közgazdasági föllendülés mellett volna.

És most kedves jó olvasóim, bocsássatok el engemet négy-öt heti üdülésre, hogy egymástól megpihenjünk.

HIREK.

Tájékoztató.

A gőzfürdő (telefon 118. szám) minden nap reggeli 1/2 órától kezdve délig az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden kedden és pénteken déltől 5 óráig délután; ugyanazon napokon este 1/2-ig urak részére is. Vidéki hölgyek részére minden nap délben gőzfürdő. A kádfürdő egész nap nyitva marad. Zuhanyfürdő egész nap.

— **József főherceg Buziáson.** Fenséges vendége lesz a jövő héten Buziásnak. József főherceg, a honvédség főparancsnoka f. hó 20-án érkezik a kies Buziás fürdőre, a hol három napon át fog tartózkodni és szemlét tart az 5., 6., 7. és 8. honvédségvezredek felett. A főherceg a „Nagyszálló”-ban fog lakni. A jelenleg Buziás környékén gyakorlatozó honvédsapatok július hó 22-én Szilas és Niezkyfalva közt harszerű lögyakorlatokat tartanak éles töltenynyel.

— **Primícia.** Nagyszentmiklósról írják: Erdélyi József ujmisés piarista vasárnap mutatta be első szent miséjét a nagyszentmiklósi rk. templomban Pacha István kerületi esperes kézvezetésével, nagyszámú pályatársa segédlete mellett, rokonaitól, barátaitól és a hívek sokaságától környezve. Az ünnepség rendkívül fényes és nagyméretű volt. A templom belseje fényben uszott, az oltár és szószék virágerdőben állott s a kegyuri nagy, konsekrált templom művészi izléssel volt dekorálva. Az ujmisés körmenetileg kísérték a templomba, mely a szorongásig megtelt ajtatoskodókkal. Utját 100 fehér ruhás leány virággal hintette be. A gróf Nákó család, uradalmi tiszték, hivatalnokok s a hívek sokasága, még a szomszédos községekből is, megjelentek. Az isteni tisztelet alatt urakból és hölgyekből alakuló vegyes kar kiváló precizitással latin misét adott elő vonós zenekísérettel. Az ünnepi beszédet Süle János nagyszentmiklósi káplán mondotta rendkívüli hatással. Délben az ujmisés szüleinél 300 terítékű szeretetlakomára gyűltek az ismerősök.

— **Eljegyzés.** Sz. Szigethy Vilmos kollegánk, a jeles poeta, Szeged szab. kir. város főlevéltárosa eljegyezte Eisenstein Ilonka kisasszonyt, dr. Eisenstein Jakab tb. közkórházi főorvos és magyar államvasuti egészségügyi tanácsadó bájos leányát Szegeden. — Szívesen üdvözljük kedves kollegánkat eljegyzése alkalmából s tartós boldogságot kívánunk ugy neki, mint bájos arájának.

— **Megnyilt ovoida.** Miután a városunkban uralgó kanyaró a városi főorvos jelentése folytán megszünt, a városi főkapitány engedelmével a jótékony nőegylet ovoidájában az előadások ismét megkezdődnek. Beiratkozás f. hó 16-án kezdődik.

— **Szerb nők ajándéka a magyar dalosoknak.** A temesvári szerbek hazafias érzéséről és a nemzetiségek békés együttéléséről tesz bizonyosságot ama levél, melyet Dimitrievics, a temesvári szerb nőegylet elnöke intézett Telbisz Károly temesvári polgármesterhez, mint az augusztusban Temesvárott tartandó országos dalosverseny elnökéhez. Tudatja a levélben a szerb nőegyletnek azt a határozatát, hogy az országos dalosünnep alkalmából egy versenydíjjal fog járulni a magyar dalosok művészi versenyéhez. Ez elhatározásra — ugymond — a temesvári szerb nőket a magyar haza és a magyar dal iránti szeretet és tisztelet buzdította, azzal a legbensőbb óhajjal, hogy az az összhang, amely a magyar dalban nyer kifejezést, egyszersmind a hazánkban élő különféle nemzetiségek politikai és társadalmi életében is érvényesüljön. A beszerzendő versenydíj-tárgyba a következő szavakat fogják bevésetni: „A temesvári szerb nők hazafii szeretettel a magyar dalosoknak, 1903. évi Szent-István napján.”

— **Gyanus tűz.** Nemrég történt, hogy Milovan György szerbecsenei lakos háza kigyuladt s a tetőzet teljesen leégett. A csendőrök a nyomozat során megtudták, hogy Milovan az előző napon, mielőtt a tűz kiütött volna, a padlásról mindent elhordatott, a házban levő butorokat s gazdasági eszközöket pedig szintén biztos helyre szállította. Milovan ezen eljárásából az a gyanu merült fel, hogy saját maga gyújtotta fel a házat, hogy a 300 korona biztosított összeget megkapja. A kihallgatás folyamán Milovan beismerte ugyan azt, hogy a házból mindent elhordott, tagadja azonban, hogy a házat ő gyújtotta volna fel. A vizsgálat folyik.

— **Száihamos ügynök.** Singer és Palmer temesvári cég megbizta Iszakov Vitályos melencei lakost, hogy a cég számára különféle gazdasági eszközöket eladjon. E célból át is adtak Iszakovnak egy morzsoló-gépet, egy varrógépet s több szőlőpermetező-t. Iszakov aztán akképen ügynökösködött, hogy a tárgyakat potom áron eladta s a beszedett pénzzel megszökött. A nyomozat során az eladott gépek nagyobb része megkerült ugyan, de a megugrott csalót még mindezüdig nem tudták kézrekeríteni. A nyomozás folyik.

— **Tolvaj leány.** Raits Tivadar szerbíttebei lakos a napokban a csendőrségen járt, ahol elpanaszolta, hogy Leposzava nevű 18 éves leánya Omaljev Miláné, Radoszavlyevics Lázárné és Rapp Berta szerbíttebei lakosnők rábeszélésére a napokban éjjel a szobában levő záratlan szekrényből 30 darab aranyat, 1 ezüst láncot, 1 pár arany fülbevalót, összesen mintegy 700 korona értékben magához vett s azokkal egy Martinovics János nevű nagykikindai kereskedővel megszökött. A csendőrök a nyomozás során egy levelet találtak a leány ágyában, a melyben Leposzava azt írja, hogy a szökésre senki sem erőszakolta, hanem saját akarata folytán követte el tettét. Az esetről értesítették a nagybecskereki kir. ügyészséget s a szökevény leányt és elcsábítója ellen pedig megindították a nyomozást.

— **Megszűnt forgalmi akadály.** A piski—tövisi vonalon Piski és Szászváros állomások között fennállott forgalmi akadály elhárított és az összes forgalmat újból megnyitották.

— **Vásár.** Karánsebesen a legközelebbi országos vásár augusztus hó 6., 7. és 8-án lesz. A vásárra szabályszerű marhalevéllé szarvasmarha és sertés is felhajtható.

— **Forgalmi akadály.** A tartós esőzés folytán megáradt Vág folyó Vág-Beszterce és Nagybitse-Predmer állomások közt a pályatöltést átszakította. Ezen pályarongálás miatt a vágbeszterce—zsolnai vonalon az összes forgalmat bizonytalan időre beszüntették.

Rohitsch-Sauerbrunn ez idén ugyan élénk látogatottságnak örvend. A tavalyi szezony ezen időpontjához képest a fürdőlista az idén 300 személylyel többet mutat ki, a mely körülmény legjobban bizonyítja a mellett, hogy ezen fürdőhelyet a közönség előnyben részesíti annyival is inkább, mivelhogy sok más fürdőhelyen ezzel szemben a vendégek létszáma megcsappant. E mellett Rohitsch-Sauerbrunn nemzetközi, válogatott közönség látogatja, amiről a következő névjegyzék tesz tanúságot. Az idén ott vannak: Münster Adolf Ernő birodalmi gróf (fia az ismert volt párisi német követnek) komornyikja és vadászával Grázból, báró Lütgendorf Ottó Grázból, Ismail Bey Chakir Kairóból, báró Zois Egon és neje, Némethy altábornagy és neje, Cl. Hallis Port-Elisabethből, Reinhardt őrnagy Münchenből, Limobran Kukuly altábornagy özvegye Bécsből, L. Rokeach Jeruzsálemből, báró Vranyczany és szolgálja Karlstadtól, Odkolek báróné és leányai Bécsből, Veyes Árpád es. és kir. kamarás Pusztagyendából, Brdoia tanár Budapestről.

TÁVIRATOK.

Országgyűlés.

A képviselőház ülése július hó 15-én.

— Távirat tudósítás. —

Budapest, július 15.

A képviselőház ma délelőtt ülést tartott. Napirend előtt Barabás Béla nyilatkozatot kért Khuen-Héderváry gróf miniszterelnöktől, nemzeti követelések dolgában, melyeknek megtagadása esetén ő és hívei obstruálni fognak.

Rátkay László szintén Barabás szellemében beszél s azt mondja, hogy inkább az abszolútizmus jöjjön. (Nagy zaj és fölháborodás a jobboldalon. Kiáltások: Szégyen, hogy magyar ember ilyet mond.) Ezután szünet következett.

Szünet után Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök b hatóan válaszolt Mindenekelőtt kijelenti, hogy azon az alapon vállalta el a kabinetalakítást, melyet a függetlenségi párt biztosított neki a békét hirdető pártfőnökökkel. A kérdések, melyekre most választ kérnek tőle, akkor nem forogtak szóban. Tulmenne a férfias tisztesség határán, ha egy szóval is többet ígérne, mint akkor. Akik nem fogadták el a békés közeledést, azoknak szemrehányást nem tehet, de a függetlenségi párt egyhangú határozattal elfogadta, különben talán nem is ülne itt velük szemben. (Tetszés jobbról.) A katonai kérdésekben Széll programját vallja s a nemzet jogait csorbítani nem akarja. Nyilatkozatait saját felelősségére teszi, nem hárítja a koronára, de kijelenti, hogy nem engedí magát válaszára szorítani. Mondják, hogy akkor harc lesz, de hiszen akkor nem is ezen nemzeti követelések kérdése lesz szóban, hanem hogy az alkotmány érdekében itt kinek az akarata érvényesüljön. (Viharos

tetszés jobbról.) Beöthy Ákos a negyvennyolcas időkkel fenyegetőzött (Ellenmondások balról.) Igenis mondta, hogy ultima ratio következik, ez pedig a forradalom. Mondta, hogy ha ez nem vezet eredményre, az abszolútizmustól sem félnek.

Ugron Gábor valamit indulatosan közbekiált.

Ivánka Oszkár: A székelyek tönkretetvéje ne kiabáljon. (Percekig tartó viharos zaj.)

Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök: Beöthy alternatívája összeszorítja szívemet, megdermeszti a vért ereimben, (Viharos taps jobbról.) de egyik sem következik be. Jobban ismeri a nemzet érzését, amely egyiket sem akarja. (Viharos taps és éljenzés jobbról.) A nemzet megvédi a többség akarata s a nemzet akarata érvényesülni fog. (Percekig tartó taps jobbról.)

Kubinyi (a szélsőbalra kiált): Hazáruólók!

Fáy István átrohan a jobboldalra: Kire értette ezt?

Kubinyi: Akik az abszolútizmust akarják.

Olay Lajos átsiet a jobboldalra s Fáy karonfogva visszaviszi.

Beöthy Ákos ezután a miniszterelnöknek válaszolva szavait magyarázgatja.

Bartha Miklós azt mondja, hogy pártjuk nem egyezett meg a miniszterelnökkel.

A haldokló pápa.

Budapest, július 15. (A „Torontál” eredeti távirata.) Rómából táviratozzák: A pápa állapota változatlan. A mellhártyában ismét gyűlik a váladék, miért is az orvosok, hogy a fuladást elkerüljék, megint le fogják csapolni. Az éjszakát a pápa meglehetősen nyugtalanul töltötte s mindössze néhány órát aludt. Gyakran behívta magához Centra nevű komornyikját s parancsolni akart valamit, de kivánságát nem tudta kifejezni. A pápa maga azt mondja, hogy el van készülve a halálra. A szentatya négy óránként injekciót kap és tokaji borral táplálják. Ma délelőtt keveset aludt és többször félrebeszél. Azt hiszik, hogy az agónia beállott.

Kállay Béné temetése.

Budapest, július 15. (A „Torontál” eredeti távirata.) Bécsből táviratozzák: Kállay Béné, az elhunyt közös pénzügyminiszter holttestét a Szent-István templomban ma beszentelték s azután Budapestre szállították, a hol a tudományos akadémia előcsarnokában teszik ravatalra. — Végleges megállapodások szerint temetése holnap délután 4 órakor lesz az akadémia előcsarnokában részleteinek megállapítása végett Thallóczy Lajos osztályfőnök ma reggel Bécsből Budapestre érkezett. A temetésre, melyen a király is képviselteti magát, holnap reggel megérkeznek az osztrák kormány tagjai is és azonkívül Boszniából több küldöttség jön el a végtisztességre.

Budapest, július 15. (A „Torontál” ered. táv.) Bécsből táviratozzák: Wlassics Gyula és Láng Lajos miniszterek ma Bécsbe érkeztek és ők képviselték a kormányt Kállay temetésén.

Apponyi beszélni fog.

Budapest, július 15. (A „Torontál” eredeti távirata.) Politikai körökben megerősítik azt a hírt, hogy Apponyi Albert gróf, a képviselőház elnöke még e hét folyamán nagyobb beszédet mond, melyben el fogja itélni az obstrukciót.

Az árvíz.

Budapest, július 15. (A „Torontál” eredeti távirata.) A földművelésügyi miniszterium vizrajzi osztályához érkezett jelentések szerint a Vág völgyében elmúlt a veszedelem, amennyiben a Vág az egész vonalon egyre lassan apad. A Duna

azonban Komáromtól kezdve tetemesen árad s a fővárosban tegnap délután előntötte az alsó rakodópartot. Veszedelem azonban nincs, valószínű, hogy Budapest holnap már beáll az apadás.

Rablógyilkosság az országúton.

Budapest, július 15. (A „Torontál” eredeti távirata.) Aradról jelentik: A jószáshelyhez közeli gurabói országúton kegyetlen rablógyilkosság történt. Szántó Gyula borosjenői marhakereskedőt, mikor a halmágyi vásárról hazafelé tartott, ismeretlen tettesek megtámadták, fejét levágták és a pénzt elvették. A nyomozás csakhamar kiderítette, hogy a tettet Boros Lajos marhajászár követte el, aki a vásárra együtt ment a kereskedővel. Tettét be is ismerte s megtalálták nála a meggyilkoltnak 660 korona pénzt is.

Véres szerelmi dráma.

Budapest, július 15. (A „Torontál” eredeti távirata.) Aradról jelentik: Benecz János varjasi 23 éves kereskedő segéd tegnap a Háromkirályszálloda egyik szobájába csalta Krecsmárk Etel 19 éves szobaleányt, kivel hosszabb ideig szerelmi viszonyt folytatott s azután többször rálőtt, majd pedig maga ellen fordította a fegyvert. Mindketten életveszélyes sebeket szenvedtek, de még ki lehetett őket hallgatni. A leány azt mondja, hogy neki nem volt szándéka meghalni, a fiatalember pedig azt a magyarázatot adta tettének, hogy az atyja nem akart beleegyezni, hogy a leányt elvegye s ezért kedvesét is, magát is meg akarta ölni.

Határidő-üzlet.

Budapest, július 15. (A nagybecskereki Lloyd-társulat táv.) A mai tőzsdén az árak kissé csökkentek. Déli zárlatkor a következő árakat jegyezték:

Buza (októberre)	7.16—
Tengeri (júliusra)	6.25—
Tengeri (augusztusra)	6.27—
Tengeri (májusra 1904.)	5.00—
Zab (októberre)	5.30—
Rózsa (októberre)	6.17—

Felelős szerkesztőnk távollétében a szerkesztésért felelős: SOMFAI JANOS.

Nyilttér.*)

Rohitschi „Templomferrás”
borral
rendkívüli frissítő és
egészséges.

(550/e—2.1)

* Az e rovat alatt közöltekért nem vállal felelősséget a szerk.

819. kig. sz. 1903.

579—3.2

Hirdetmény.

Alólirott község előljárársága ezennel közhírré teszi, hogy a Dobricza község mintegy 9000 holdnyi vadászterülete 6 egymásután következő évre és pedig 1903. évi szeptember hó 20-tól 1909. évi szeptember hó 20-ig terjedő időtartamra folyó évi augusztus hó 1-én délelőtt 10 órakor Dobricza község házában megartandó nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek haszonbérbe fog adatni.

A kikiáltási ár évi 100 koronára van megállapítva.

Árverési feltételek a jegyzői irodában megtekinthetők.

Dobriczán, 1903. évi július hó 10-én.

A község előljárárság.

503. B. v. k. sz. 1903.

582-1.1

Árverési hirdetés.

Közhirre tetetik, miszerint a tekintetes nagybecskereki kir. törvényszék 1903. június hó 4-én kelt 1903. évi 5108. számú végzésével megkeresett tekintetes nagybecskereki kir. járásbírósnak 1903. évi június 8-án V. 690. szám alatt kelt végzése folytán özv. Papp Jánosné Vera nagybecskereki lakos Szántó István és neje Apollonia nagybecskereki lakosnál 430 kor. és jár. iránti kielégítési végrehajtás útján 1903. évi június 13-án feülfoglalt 738 koronára becsült butorok stbbiből álló ingóknak alperesek lakásán Nagybecskereken bírói árverésen készpénz fizetése mellett leendő eladatása 1903. évi július hó 20-ik napjának délutáni 3 órájára tüzetett ki az 1903. évi V. 690/2. sz. a. k. végzés alapján.

Együttal felhivnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, de az, ha részükre a foglalás korábban eszközöltetett, a végrehajtási iratokból ki nem tűnik, úgy az esetben is, ha elsőbbségi bérleti vagy haszonbérleti viszonyon alapszik és ezen törvényes zálogjoguk a végrehajtási jegyzőkönyvben meg van ugyan említve, azonban a követelés összege ugyanott kitéve nincs, miszerint az 1881. évi LX. t.-c. 111. §-ához képest elsőbbségüket az árverés megkezdéséig alólírott egy példányban írásban adják be, avagy szóval jelentsék be annál is inkább, minthogy később bejelentett elsőbbségek végrehajtató kielégítését nem gátolván, igénylők a vételár fölségére fognak utasítani.

Kelt Nagybecskerek, 1903. évi július 6-án.

Kiss,
kir. bír. végrehajtó.

Szép mellékkeresetre

tehetnek szert urak és hölgyek, kik ismerőseik körében thea-, kávé-, rum- és cigarettá-különlegességeimet ajánlják.

Leon Bravo, Hamburg 14.

Magyar levelekre is azonnal válaszol!

(571-5.4)

Kiadó lakás.

A Ferenc József-téren, a Bauer-féle házban egy 5, esetleg 7 szobából álló emeleti lakás

villanybevezetéssel, esetleg csillárokkal együtt azonnal kiadó.

A lakás vásár- és ünnepnapokon bármikor megtekinthető.

Bővebbet

ifj. BAUER PÁLNAI

Nagybecskereken.

(563-6.6)

FELTÜNŐ UJDONSÁG.

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egy szer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY

560-x 4

Nyomatott Pleitz Fer. Pál kiadónál, Nagybecskereken.

Elemi és felsőbb leányiskolai tan- és nevelőintézet megnyitása.

Van szerencsém a nagyérdemű közönséget értesíteni, hogy a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 85545/1902. sz. alatt kelt rendelete alapján engedélyt adott, miszerint itt helyben a jövő 1903/4-iki iskolai év megkezdésével egy benlakással egybekapcsolt 4 osztályú elemi és 6 osztályú felsőbb leányiskolát nyissak. Ezzel kapcsolatosan egy női-pár, valamint festőtanfolyamot is nyitok és mint eddig, ezental is elvállalom magántanulók előkészítését a tanítónő, valamint övönöképző-tanfolyamra, kik a budapesti, illetve hódmezővásárhelyi állami tanintézetekben vizsgáznak és nyerneik államérvényes oklevelet.

A beiratások július 1-től a tanév megkezdéséig folynak naponta délelőtt 10-12-ig, délután 4-6-ig a Nádor-utca 5. sz. a. lévő intézetben.

— Tandíj: az elemi iskolában 5 kor., a felsőbb leányiskolában 10 korona havonta, a francia nyelv tanításával együtt. —

Bővebb felvilágosítással és prospektussal készségesen szolgál az intézet tulajdonosnője

MESSINGER KAROLIN.

okl. polg. isk. és tornatanítónő, Nagybecskerek.

(522-20.8)

A „Torontál” kiadóhivatalában

kapható

Somfai Jánosnak

Kutyavár

és más apróbb históriák

című könyve,

melyet úgy a sajtó, mint a közönség nagy elismeréssel fogadott.

Ára:

füzve 3 kor. = kötve 5 kor.

(524-x.22)

A nagybecskereki szolgabírótól.

5715. szám. 1903.

589 3.2

Pályázat.

Torontál-Erzsébetlak községben 800 korona évi fizetéssel javadalmazott segédjegyzői állás szerveztetvén, arra ezennel pályázatot hirdetek s felhívom mindazokat, kik ez állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883: I. t.-c., illetve az 1900. évi XX. t.-c.-ben előirt minősítést igazoló kérvényüket hozzám folyó évi augusztus hó elsejéig annyival is inkább adják be, mert a később érkezettek figyelembe venni nem fogom.

Nagybecskerek, 1903. július 12.

Daniel,
főbíró.

Eltűnt

minden neme a börtisztálanságnak és börtisztálanságnak, valamint bőr-átka, bőr- és aróvörösségnek stb. stb. naponkénti használata által a

Bergmann-féle kátránykészsappannak.

(Védjegy: Két bányász.)

Bergmann és Társától, Drezda és Tetschen a/E.

Kapható 60 fillérért darabja

Basch Ernő gyógyszerésznél, Nagybecskerek.

359b-20.12

13845/1903. sz.

(583-1.1)

Pályázat.

A nagybecskereki városi főgimnáziumnál szervezett latin-magyar nyelvi rendszer tanszéknek választás útján való betöltése céljából ezennel pályázat hirdettetik.

Ezen állás évi 2400 korona rendszeres fizetés, 480 korona lakbérilletmény, 200 korona ötödéves pótlék és nyugdíjigénynyel van egybekötve.

Képesített pályázó hiányában helyettes tanár fog alkalmaztatni évi 1600 korona fizetés és 400 kor. lakbérilletmény élvezete mellett.

A megválasztott tanár állomását 1903/4. tanév elején leendő köteles elfoglalni.

Pályázni kívánók kellőleg felszerelt pályázati kérvényeiket, melyekben életkoruk, állapotuk, katonai kötelezettségtől való netáni mentességük, tanulmányaik, tanári képesített minőségük és eddigi netáni szolgálataik okmányilag igazolandók, f. évi augusztus hó 1-ső napjáig Nagybecskerek város polgármesteréhez címezve tartoznak benyújtani.

Nagybecskerek, 1903. évi július hó 14-én.

Dr. Perisics Zoltán,
polgármester,
mint a főgimnáziumi biz. elnöke.

797. szám. 1903.

581-2.2

Verseny tárgyalási hirdetés.

A Pancsova-kubini ármentesítő és belvizszabályozó-társulat a VI. öblözeti főcsatorna 4-5 kilométerében, a VII. öblözeti főcsatorna 3. és 10-11 km-ében építendő 3 csatorna, örház és gazdasági épület munkálatainak biztosítására f. évi július hó 30-án d. e. 10 órakor a társulati igazgatóság hivatalos helyiségében zárt ajánlati versenytárgyalást tart.

A szóban forgó munkálatokra vonatkozó tervek és adatok, az ajánlati minta, a kötendő szerződés és ennek kiegészítését képező általános és részletes feltételek a társulat helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők, megjegyezvén, hogy az egyes örházakra — beértve a hozzá tartozó gazdasági épületet — külön-külön is adhatók be ajánlatok.

Alólírott igazgatóság felhívja a versenyezni óhajtókat, miszerint zárt ajánlataikat az ajánlati összeg után számítandó 5%-nyi bánatpénzzel egyetemben a fönt nevezett ideig alólírott igazgatóságnál nyújtsák be.

Az ajánlatok felett a társulat miniszteri biztosa fog dönteni, ki föntartja magának azt a jogot, a beérkezett ajánlatok el vagy el nem fogadása tekintetében önállólag határozhatni.

Pancsován, 1903. július hó 13-án.

A miniszteri biztos ur ömeltósága megbízásából:

A Pancsova-kubini ármentesítő és belvizszabályozó-társulat igazgatósága.